SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 239/2012-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júla 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti J. J., Česká republika, zastúpeného advokátkou JUDr. A. A., H., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. J. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008 konal bez zbytočných prieťahov.

3. J. J. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II j e p o v i n n ý uhradiť J. J. trovy právneho zastúpenia v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. A. A., H., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. apríla 2012 doručená sťažnosť J. J., Česká republika (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. A., H., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 8 C 16/2008 je konanie o jeho žalobe o náhradu škody podanej okresnému súdu 15. januára 2008, a k samotnému priebehu konania v sťažnosti uviedol:

„Dňa 16. 3. 2011 sa konalo posledné pojednávanie, na ktorom navrhovateľ súhlasil v zmysle požiadavky vedľajšieho účastníka s ustanovením znalca. Pojednávanie bolo odročené z titulu znaleckého dokazovania.

Až na základe našej sťažnosti zo dňa 17. 12 . 2011 a 20. 1. 2012 bolo dňa 30. 1. 2012 vydané Uznesenie č. k. 8C/16/2008-127, ktorým bol ustanovený znalec z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie ortopédia doc. MUDr. I. H., CSc... na podanie znaleckého posudku.

Uvedené uznesenie mi bolo doručené dňa 17. 2. 2012.

K dnešnému dňu i napriek tomu, že bol ustanovený znalec sa vo veci opätovne súd a ani znalec nekoná...

Pri uplatnení ochrany základného práva som využil všetky právne prostriedky, ktoré mi právne predpisy na ochranu poskytujú.

Dňa 17. 12. 2011, 20. 1. 2012 a 25. 4. 2012 som podal sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch predsedovi Okresného súdu Bratislava II, ktorý na prvé dve sťažnosti odpovedal až listom zo dňa 9. 2. 2012 s tým, že bude predmetné súdne konanie sledované predsedom súdu. Napriek tomu však prieťahy v konaní pokračujú...“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo J. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods. 2) Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/16/2008 porušené bolo.

Okresnému súdu Bratislava II. v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/16/2008 sa prikazuje, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov.

J. J. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 7 000,- Eur..., ktoré je Okresný súd Bratislava II. povinný vyplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatností tohto nálezu.

Okresný súd Košice II je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 269,58 Eur... advokátke JUDr. A. A... do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 239/2012-9 zo 16. mája 2012 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrila predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2094/2012 z 13. júna 2012, v ktorom uviedla: *„Po oboznámení sa s obsahom predmetnej sťažnosti a súdneho spisu túto považujem v časti prieťahov v období od 16. 03. 2011 do 30. 01. 2012 za opodstatnenú. Mám za to, že v ďalšom období,*

po vydaní uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania dňa 30. 01. 2012 k prieťahom v konaní nedochádzalo. Zároveň však uvádzam, že došlo k úmrtiu ustanoveného znalca a v dôsledku tejto skutočnosti nedošlo k vypracovaniu znaleckého posudku, pričom uznesením súdu zo dňa 04. 06. 2012 bol vo veci ustanovený nový súdny znalec.“

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide

o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na nutnosť opätovného nariaďovania pojednávaní, ako aj so zreteľom na nevyhnutnosť nariadenia znaleckého dokazovania možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať len na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a nie je právne zložitá.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným prieťahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 27. apríla 2012 namieta porušenie svojho základného a iného práva postupom okresného súdu v označenom konaní v období od 16. marca 2011, keď bolo odročené posledné pojednávanie vo veci na účely nariadenia znaleckého dokazovania, až do podania sťažnosti, keďže napriek nariadeniu znaleckého dokazovania uznesením okresného súdu 30. januára 2012 uvedené dokazovanie vykonané nebolo.

Okresný súd vo svojom vyjadrení potvrdil, že jeho postup v posudzovanom konaní charakterizujú prieťahy v období od 16. marca 2011, avšak len do nariadenia znaleckého dokazovania uznesením okresného súdu 30. januára 2012. V tejto súvislosti poukázal na okolnosť, že znalecký posudok ustanoveným znalcom nebol vyhotovený z dôvodu jeho úmrtia, a preto bolo potrebné vo veci ustanoviť nového znalca, k čomu došlo uznesením okresného súdu zo 4. júna 2012.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 16/2008 konštatuje, že posudzované konanie, ktoré začalo 15. januára 2008, charakterizujú prieťahy počnúc až od 16. marca 2011, keď okresný súd odročil posledné pojednávanie vo veci na účely nariadenia znaleckého dokazovania. Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu vyplýva, že aj obdobie po 30. januári 2012 je nutné hodnotiť ako obdobie, ktoré charakterizuje nesústredená a neefektívna činnosť okresného súdu. A to najmä s poukazom na skutočnosť, že okresný súd najneskôr 22. februára 2012 získal vedomosť o úmrtí ustanoveného znalca (22. februára 2012 bola okresnému súdu zo strany NsP sv. Michala doručená späť zásielka zaslaná ustanovenému znalcovi na adresu tejto nemocnice s poznámkou pri mene adresáta „exitus 14. 11. 2011“), napriek tomu k ustanoveniu nového znalca pristúpil až 4. júna 2012.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd preto v súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 16/2008 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 7 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu prieťahov okresného súdu v konaní) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €, ktoré je okresný súd povinný mu zaplatiť.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 127,16 € a 7,63 € režijný paušál, teda spolu za dva úkony 269,58 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2012